

Ievads

LV PEAK jeb latviski “virсотne” – šāds iedvesmojošs nosaukums dots Latvijas Universitātes 2018. gada 12. maijā nodibinātajam Latvijas Produktivitātes, efektivitātes, attīstības un konkurētspējas forumam. LV PEAK darbojas kā pētnieciskā domnīca ar mērķi veikt neatkarīgu, objektīvu un zinātniski pamatotu mūsu valsts produktivitātes analīzi un sniegt rekomendācijas Latvijas valdībai. “Esmu patiesi lepns, ka Latvijas Universitāte varēs dot ieguldījumu Latvijai svarīgas problēmas risināšanā,” gandarīts bija profesors Gundars Bērziņš, LV PEAK padomes priekšsēdētājs. 2018. gada 30. augustā LU rektors Indriķis Muižnieks parakstīja vienošanos ar Ekonomikas ministru par sadarbību produktivitātes un konkurētspējas izpētē, un šī monogrāfija ir nozīmīgs izpētes rezultāts.

Eiropas Komisijas viceprezidents Valdis Dombrovskis personīgi atbalstīja LV PEAK izveidi Latvijas Universitātes paspārnē, uzsverot, ka tas ir būtisks solis ceļā uz Produktivitātes padomes izveidi Latvijā. Šādas produktivitātes monitoringa institūcijas izveidot paredz ES Padomes 2016. gada septembra lēmums. Lēmuma pamatā ir ES kopējais mērķis meklēt risinājumus, kā paaugstināt ES dalībvalstu konkurētspēju pasaulē. Produktivitāte nav tikai Latvijas, bet visas Eiropas Savienības kopīgs izaicinājums, jo Eiropā un ASV pretstatā Āzijai pēdējās desmitgadēs produktivitāte ir stagnējusi. Valdis Dombrovskis ir

arī viens no monogrāfijas autoriem un savā rakstā pamato, ka produktivitāte un konkurētspēja ir noteicošie ekonomiskās izaugsmes faktori.

Monogrāfija ir pirmais LV PEAK zinātniskās darbības rezultāts. Tajā apkopota izpēte par produktivitātes un konkurētspējas faktoriem attīstītās valstīs, Eiropas Savienībā un Latvijā. Produktivitāte un konkurētspēja Latvijā ir aktuālas ekonomikas problēmas. Kaut darbaspēka produktivitāte pieaug, valsts kopējā konkurētspēja pēdējo gada laikā samazinās. Cēloņi šīm tendencēm ir kompleksi – trūkst kvalificētu speciālistu un inženieru, valsts nepietiekami finansē augsto tehnoloģiju iepirkumus, akadēmiskā vide varētu aktīvāk sadarboties ar industriju, pietrūkst privātā sektora investīciju darbaspēka apmācībās. Dažādi starptautiski indikatori uzrāda dažādus rezultātus, bet svarīgi pašiem saprast, kur slēpjas problēmas sakne un kas darāms.

Monogrāfijas autori analizē tendences, izaicinājumus un nepieciešamās izmaiņas Latvijas rīcībpolitikā. Tēmas vispusīga un detalizēta analīze ir atrodama Oļega Barānova, Dairas Barānovas, Gundara Bērziņa un Irinas Skribānes rakstā. Juris Binde, uzņēmuma “Latvijas Mobilais Telefons” prezidents, analizē digitalizācijas attīstības tendences Latvijā, jo globalizācijas laikmetā digitalizācijas ietekme uz valsts produktivitāti un konkurētspēju ir īpaši nozīmīga. Inese Stepiņa, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore vietniece, mēģina atbildēt uz jautājumu, kāpēc produktivitāte ir būtiska Latvijas uzņēmējiem un iedzīvotājiem un rosina, ka Latvijā sadarbībā ar Eiropas un starptautiskajiem statistikas dienestiem būtu jāveic kapitāla produktivitātes uzskaitē un jāanalizē ieguldītā kapitāla ietekme uz kopējo produktivitāti. Igors Kasjanovs, Ziemeļu investīciju bankas vecākais ekonomists, komentē produktivitātes dažādus aspektus un izaicinājumus ilgtermiņā tautsaimniecības izaugsmes kontekstā.

Ja Latvijai izdosies ilgtermiņā kāpināt produktivitāti, tas būs tilts uz augstāku dzīves līmeni un labākām algām, pensijām un darba vietām, kas savukārt veicinās cilvēku atgriešanos Latvijā. Autori cer, ka secinājumi tiks izmantoti rīcībpolitikas veidošanā un tādējādi monogrāfija dos ieguldījumu produktivitātes celšanā mūsu valstī.

LZA īstenā locekle,
profesore Inna Šteinbuka